

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра теорії та практики перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

31 » 08. 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність : 035 Філологія

Спеціалізації:

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Освітньо-професійні програми:

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська

Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Робоча програма навчальної дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри». – Одеса: ОНУ, 2023. – 11с.

Розробники: Болдирева А.Є., к.філол.н, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу.

Протокол № 1 від « 28 » 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(Ірина РАЄВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПШ «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» _____ (Олена КАРПЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПШ «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» _____ (Наталя ГОЛУБЕНКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПШ «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська» _____ (Людмила ГРИНЬКО)

(підпис)

Погоджено із гарантом ОПШ «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька» _____ (Маріанна КНЯЗЯН)

(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2023 р.

Голова НМК

(Олена ГРИГОРОВИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № _____ від. « _____ » _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ірина РАЄВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу

Протокол № _____ від. « _____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ірина РАЄВСЬКА)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів – 3/3 Годин – 90/90 Змістових модулів – 1/1	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Вибіркова	
	Спеціальність: 035 Філологія		
	Спеціалізація: 035.041.Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.053 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		Практичні	
		30 год.	14 год.
Самостійна робота			
60 год.		76 год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» присвячено комплексному розгляду феномену гумору: встановлюється його когнітивна природа, описується дія лінгвокогнітивного механізму створення гумористичного ефекту, розглядаються лінгвістичні засоби, що породжують гумор у в оригіналі художнього тексту та його перекладі.

Основною **метою** дисципліни «Гумор: лінгвістичний та перекладацький параметри» є формування інтегральної, загальних та спеціальних компетентностей у студентів, формування уявлення про лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.

Мета обумовлює вирішення наступних **завдань**: 1) усвідомлення місця гумору серед видів комічного; 2) осмислення насамперед психологічного та ментального підґрунтя дискурсивної (комунікативної) природи гумору; 3) аналіз мовних засобів, що опосередкують когнітивні процеси формування гумористичного ефекту в текстовій комунікації; 4) вивчення особливостей когнітивного впливу адресанта гумористичного повідомлення на адресата; 5) з'ясування особливостей передачі гумору при перекладі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральної: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

б) загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

в) спеціальні компетентності (СК):

СК06. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПР 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати, що таке «гумор», «сатира», «іронія», «сарказм», «види комічного», «форми комічного»; розуміти когнітивний механізм створення та сприйняття гумористичного ефекту, мовні засоби породження гумору, способи перекладу певних мовних засобів породження гумору;

вміти розрізняти поняття «види та форми комічного», впізнавати гумористичні фрагменти художнього дискурсу, робити аналіз гумористичних ситуацій на предмет когнітивних механізмів породження гумору, певних мовних засобів його створення та перекладу українською мовою.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Гумор в аспекті перекладу

Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Характеристика гумору як когнітивного явища.

Тема 2. Гумор як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.

Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.

Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.

Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Фреймове моделювання мовних засобів, їхнє функціонально-стилістичне навантаження.

Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Проблема виявлення елементів з гумористичним забарвленням та складнощі їх передачі в перекладі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Очна форма				Заочна форма			
	Усього го	у тому числі			Усього го	у тому числі		
		л	п	сам. роб		л	п	сам. роб
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Гумор в аспекті перекладу								
Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Характеристика гумору як когнітивного явища.	10		2	8	13		2	11
Тема 2. Гумор – як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.	12		2	10	13		2	11
Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.	10		2	8	13		2	11
Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.	12		2	10	13		2	11

Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Фреймове моделювання мовних засобів, їх функціонально-стилістичне навантаження.	20		8	12	18		2	16
Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Проблема виявлення елементів з гумористичним забарвленням та складнощі їх передачі в перекладі.	24		12	12	20		4	16
Підсумкове заняття	2		2					
Усього годин	90		30	60	90		14	76

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин (очне/заочне)
1.	Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Характеристика гумору як когнітивного явища. Усна доповідь / презентація.	2/2
2.	Тема 2. Гумор як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту. Усна доповідь / презентація.	2/2
3.	Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту. Усна доповідь / презентація.	2/2
4	Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту. Усна доповідь / презентація.	2/2
5	Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: обговорення проблемних питань, дискусія, аналіз різноманітних засобів, що можуть формувати гумористичний ефект, у вигляді вправ.	8/2
6	Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі: вправи на порівняння оригіналу, що містить гумористичні ефекти, та переклад.	12/4
7	Підсумкове заняття (підведення підсумків, фінальне обговорення та повторення головних тез курсу. Виставлення залікових оцінок.).	2/-
	Разом	30/14

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин (очне/заочне)
1.	Тема 1. Місце гумору серед видів комічного. Ознайомлення з основною літературою, підготовка презентації або усної доповіді (за вибором).	8/11
2.	Тема 2. Гумор як процес і результат мовної діяльності людини. Лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту: ознайомлення з додатковою літературою, підготовка презентації або усної доповіді (за вибором).	10/11
3.	Тема 3. Фактор адресата при сприйнятті гумористичного повідомлення. Когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту: підготовка презентації або усної доповіді (за вибором).	8/11
4.	Тема 4. Вербальний та невербальний гумор. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту: підготовка презентації або усної доповіді (за вибором).	10/11
5.	Тема 5. Мовні засоби створення гумористичного ефекту. Підготовка до практичного заняття, самостійний аналіз запропонованих текстів з точки зору засобів створення гумористичного ефекту, створення портфоліо.	12/17
6.	Тема 6. Особливості передачі гумору при перекладі. Підготовка до практичного заняття, переклад запропонованих текстів з аналізом мовних засобів створення гумористичного ефекту, створення портфоліо.	12/16

Теми доповідей

2. Місце гумору серед видів комічного
3. Дослідження гумору у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці.
4. Когнітивне підґрунтя створення та виникнення гумористичного ефекту.
5. Когнітивне підґрунтя мовних засобів створення гумористичного ефекту.
6. Проблема перекладу гумору у лінгвістиці.
7. Мовний та ситуативний гумор. Способи вираження.

9. Методи навчання

Словесні: лекція, пояснення, бесіда, дискусія.

Наочні: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів самостійної роботи.

Практичні: підготовка усних доповідей, перекладні вправи, творчі завдання (підготовка портфоліо), постановка й обговорення проблемних питань.

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методами поточного контролю є оцінювання усних відповідей, доповідей, презентацій, портфоліо. Наприкінці курсу передбачено контрольну роботу.

Форма підсумкового контролю – залік.

Критерії та шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Визначення
		для заліку	
90–100	A	зараховано	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, повно та системно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Виявляє цінні творчі ідеї. Розуміє сутність питання комічного, гумору, ментальний механізм створення гумористичного ефекту. Вміє на практиці встановлювати конкретні стилістичні засоби створення гумористичного ефекту, розуміється на їх перекладі.
85–89	B		Здобувач достатньо правильно, повно й системно викладає матеріал щодо проблеми, яка розглядається на занятті, виявляючи при цьому творчий підхід, добре розуміє когнітивний механізм створення гумористичного ефекту, вміє встановлювати стилістичні засоби створення гумору, але допускає незначні помилки при встановленні способів їх перекладу.
75–84	C		Здобувач припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається., робить незначні помилки при встановленні стилістичних способів створення гумористичного ефекту та їх перекладу.
70–74	D		Здобувач припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою, плутається у визначенні основних понять курсу. На практиці допускається невеликої кількості суттєвих помилок при визначенні стилістичних засобів створення гумору та способів їх перекладу.
60–69	E		Здобувач припустився трьох та більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою, плутається у поняттях курсу, допускає суттєві помилки у визначенні стилістичних засобів створення гумористичного ефекту та способів їх перекладу.
35–59	FX		не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного контролю

1. Що таке гумор?

2. Які види комічного ви знаєте?
3. Що таке іронія?
4. Що таке сатира?
5. Що таке сарказм?
6. Які відношення між поняттями «гумор», «комічне»?
7. Назвіть дослідників, які вивчали гумор та комічне.
8. Що ви знаєте про дослідження гумору в науці?
9. Чим відрізняються дослідження гумору у вітчизняній лінгвістиці від закордонних досліджень?
10. Що таке гумор у широкому сенсі? У вузькому?
11. Схарактеризуйте характерні риси гумору.
12. Чим відрізняється гумор від сатири? Іронії? Сарказма?
13. Як перетинаються поняття «гумор» та «смішне»?
14. Поясніть лінгвокогнітивний механізм створення гумористичного ефекту.
15. Що таке фрейм?
16. Назвіть представників фреймової семантики.
17. Що вивчає когнітивна лінгвістика?
18. Що таке рефреймінг?
19. Назвіть види рефреймінгу.
20. Що таке ментальна опозиція?
21. Назвіть види ментальної опозиції.
22. Що таке алогізм?
23. Як алогізм пов'язаний з механізмом створення гумористичного ефекту?
24. Поясніть когнітивний механізм виникнення гумористичного ефекту.
25. Які мовні засоби створення гумористичного ефекту ви знаєте?
26. Назвіть основні умови виникнення гумористичного ефекту у сприймача інформації.
27. Що може заважати виникненню гумористичного ефекту?
28. В чому полягає когнітивний механізм певних мовних засобів створення гумористичного ефекту?
29. Розкажіть про способи передачі певних мовних засобів породження гумору.
30. Які конкретні способи перекладу певних мовних засобів створення гумористичного ефекту ви знаєте?

12. Розподіл балів, які отримують студенти

У ході поточного контролю студент може отримати максимальну оцінку (100 балів) за кожну тему змістового модуля. Загальна оцінка з навчальної дисципліни – це середнє арифметичне суми балів за поточний контроль, контрольну роботу.

Якщо студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати підсумкове завдання (див. Питання для поточного контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний контроль	Загальна
-------------------	----------

Змістовий модуль 1						оцінка
T1	T2	T3	T4	T5	T6	100
100	100	100	100	100	100	
Контрольна робота за змістовим модулем 1 – 100						

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Гумор : лінгвістичний та перекладацький параметри». Одеса : ОНУ, 2023. 11 с.
2. Силабус навчальної дисципліни «Гумор : лінгвістичний та перекладацький параметри».

14. Рекомендована література

Основна

1. Вісько Г.Г. Когнітивна лінгвістика: історія становлення і розвитку напряму лінгвістичного вчення. 2021. URL : <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Cognitive-Linguistics-a-history-of-formation-and-development-of-the-branch-of-linguistic-study-G.G.-Visko.pdf>
2. Габідулліна А. Р., Жарикова М. В. Лінгвістична природа гумору : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 140 с. URL:<http://forlan.org.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/278/Лінгвістична%20природа%20гумору%20ПДФ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Роечко Л. Теорії та засоби створення гумору в сучасному художньому англійському тексті. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Volume 8, No. 2/2020. URL: [https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16223/1/Scientific Letters 2020 8%28 2%29 P60-62.pdf](https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16223/1/Scientific%20Letters%202020%29_P60-62.pdf)

Додаткова

1. Болдирева А.Є. Мовні засоби створення гумористичного ефекту: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі романів П.Г. Вудхауза) : Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2007. 23 с.
2. Блинова ІА., Зернецька А. А. Гумор як різновид комічного : Критерії виокремлення, теорії реалізації і засоби вираження.2021. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/9.pdf
3. Дюрягіна І.В. Основні підходи до вивчення явища комічного. 2017.URL: <http://eprints.zu.edu.ua/26361/1/Дюрягіна.pdf>
4. Савіна Ю. О. Особливості сприйняття англійського гумору як проблема перекладознавства. 2018. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v38/part_1/42.pdf
5. NewmarkPeter A textbook of translation. Harlow : Person Education Limited, 2018. 292p.

15. Інформаційні ресурси

1. Професійна платформа «Перекладачі в Дії». Режим доступу : <https://litcentr.in.ua/index/0-51>
2. Proz.com.Інтернет-спільнота та робочий простір для професіоналів, що працюють з мовами. Режим доступу : <https://www.proz.com/>
3. CWLab. Платформа он-лайн освіти для перекладачів. Режим доступу : <https://cw-elab.com/en/>